Utlåtande KuUU 26/2021 rd– SRR 6/2021 rd

Kulturutskottet

Statsrådets redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet (SRR 6/2021 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- konsultativ tjänsteman Sari Haavisto, arbets- och näringsministeriet
- planeringschef Kirsi Heinivirta, undervisnings- och kulturministeriet
- jurist Sonja Vahtera, Barnombudsmannens byrå
- utvärderingsexpert Raisa Hievanen, Nationella centret för utbildningsutvärdering
- specialsakkunnig Anne Kolehmainen, Utbildningsstyrelsen
- invandringschef Jaana Suokonautio, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland
- specialsakkunnig Anu Wikman-Immonen, Finlands Kommunförbund
- forskare Farid Ramadan, Stiftelsen för Rehabilitering
- verksamhetsledare Henrika Nordin, Bildningsalliansen rf
- verksamhetsledare Jaana Nuottanen, Medborgarinstitutens förbund MiF
- specialforskare Antti Kivijärvi, Ungdomsforskningssällskapet rf
- specialsakkunnig Päivi Lyhykäinen, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- ordförande Marita Salo, Studiecentralerna rf
- verksamhetsledare Minna Nieminen, Finlands Folkhögskolförening rf
- generalsekreterare Tuija Österman, Finlands Sommaruniversitet rf
- ordförande Björn Wallén, Fritt Bildningsarbete rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- Jämställdhetsombudsmannens byrå
- Diskrimineringsombudsmannens byrå
- Helsingfors stad.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Redogörelsen om behoven av att reformera integrationsfrämjandet avser att skapa riktlinjer för utveckling av integrationen så att delaktighet i samhället kan säkerställas för invandrarbefolkningen och invandrares kompetens kan nyttiggöras för att möta förändringar i samhället.

Enligt redogörelsen gjorde OECD 2018 på uppdrag av Finland en utvärdering av vår integrationspolitik. Den visar att arbetet med att utveckla integrationsinsatserna de senaste åren har gått i rätt riktning. OECD rekommenderar dock Finland att tittar närmare bland annat på sysselsättningen, som är lägre bland invandrare än bland den övriga befolkningen, att inlärningsresultaten ligger under den nivå som ställs som mål för språkkunskaper i integrationsutbildningen och att integrationstjänster för invandrare som står utanför arbetskraften ligger långt från arbetslivet.

De viktigaste förslagen gäller främjande av invandrares sysselsättning och delaktighet och uppsnabbad integration. Reformförslagen gäller ett integrationsprogram, åtgärder för att utveckla basservicen, det allmänna utbildningssystemet och insatser för att stärka styrning och rådgivning. Regeringen konstaterar att förslagen främjar integrationsmålen på bred front: sysselsättning, hälsa och välbefinnande i vardagen, familjers integration, delaktighet och goda relationer mellan befolkningsgrupperna.

Kulturutskottet välkomnar att redogörelsen i stor utsträckning har utarbetats med utgångspunkt i forskningsrön och utvecklingsrekommendationerna i utvärderingarna de senaste åren. Redogörelsen är ett verktyg för övergripande utveckling av integrationen och för gemensamma mål. Utskottet konstaterar dock att integrationsredogörelsen förefaller vara något lösryckt från den utbildningspolitiska redogörelsen, som bereddes samtidigt, och även från arbetet med att se över kontinuerligt lärande.

Fokus på sysselsättning

Sysselsättningsaspekten betonas mycket starkt i redogörelsen. Sysselsättning är utan tvekan viktig för integrationen, eftersom yrkesverksamhet stöder individens delaktighet och välbefinnande på många olika sätt. Integration är dock förknippat med mer än bara arbete, och sysselsättning kan inte anses vara den enda indikatorn för lyckad integration. I stället för snabb sysselsättning kan det vara på sin plats med långsiktig utbildning för att ge arbetssökande en bestående och stark arbetsmarknadsställning.

Trots att sysselsättningsaspekten betonas fäster redogörelsen mindre avseende vid att stödja integrationen av arbetskraftsinvandrare. Det understryker ytterligare tanken på sysselsättning som ett tecken på integration. Integrationsåtgärderna måste enligt kulturutskottet dock finnas tillgängliga också för förvärvsarbetande och alla inflyttade som har för avsikt att stanna längre i Finland. Det är således viktigt att se integration i ett bredare perspektiv än bara sysselsättning.

Kulturutskottet konstaterar att integration inte är möjlig utan tillräckliga språkkunskaper eller kunskaper om samhället och hur det fungerar. Så utbildning måste stå i fokus för integrations-

främjandet. Utskottet betonar här också civilsamhällesorganisationernas roll i integrationen. Det är viktigt att utnyttja motions-, idrotts- och konstorganisationers och andra kulturorganisationers kompetens som ett led i integrationsprocessen. Utskottet välkomnar att redogörelsen också innehåller förslag till åtgärder för att stärka partnerskapens och organisationernas roll.

Enligt redogörelsen äger invandrarna sin integrationsprocess, och en förutsättning för integration är att invandrarna själva är aktiva. Syftet med integrationstjänsterna är att stödja invandrarnas egen aktivitet i det finländska samhället och på arbetsmarknaden.

Integrationsprogram

I redogörelsen föreslås ett integrationsprogram för att stödja integrationen i initialfasen. Programmet ska innefatta en gemensam introduktionsperiod för alla invandrargrupper. Där ska det ingå att utarbeta en integrationsplan baserad på den inledande kartläggningen samt flerspråkig samhällsorientering som en ny tjänst. Även integrationsutbildning, läskunnighetsutbildning och grundläggande utbildning för vuxna kommer fortfarande att vara centrala element i den inledande fasen. Tillgången till dem, deras kvalitet och deras verkningsfullhet kommer att bearbetas inom ramen för förberedelserna för integrationsprogrammet. Det individuella innehållet i integrationsprogrammet ska avtalas i den individuella integrationsplanen.

Till stöd för introduktionsperioden kommer en noggrannare studerandeprofilering att tas fram och testas för målgrupperna för integrationsutbildning, utbildning i läskunnighet och grundläggande utbildning för vuxna samt för fortsatt vägledning till relevant utbildning eller sysselsättningsfrämjande service. Dessutom föreslås det att metoderna för identifiering av kompetens och bedömningskriterierna samordnas genom att läroanstalterna ges särskilda verktyg. Utskottet ställer sig bakom åtgärdsförslagen.

Den identifiering eller profilering av kunnande som ingår i introduktionsperioden ska vara systematisk och ske genast i början. Identifiering av kompetens som förvärvats redan i ursprungslandet eller i hemlandet har också stor betydelse för den studerandes motivation. Det är viktigt att skapa riktlinjer och anvisningar exempelvis för hur identifierad kompetens kan ersätta vissa delar av studierna i den grundläggande utbildningen för vuxna. Då behöver den studerande inte längre avlägga studier som motsvarar tidigare förvärvad kompetens på nytt i Finland.

En central slutsats i en utvärdering 2020 av Nationella centret för utbildningsutvärdering är att förbättring av grundkompetensen hos studerande med invandrarbakgrund och förtydligande av uppgiftsfördelningen mellan olika utbildningsformer spelar en nyckelroll för att skapa smidigare utbildningsvägar för invandrare. Det är också till fördel för utbildningsvägarna att närmare mål för integrationsprogrammet preciseras utifrån deltagarens behov och att individuella förutsättningar och servicebehov beaktas bättre. Samtidigt som det är viktigt att stödja övergången till arbetslivet för invandrare med starkare kompetens, måste man möjliggöra långsamma utbildningsvägar för de studerande som behöver det för att stärka sin grundkompetens. Dessutom bör möjligheterna att välja alternativa vägar förbättras för dem som del det inte är meningsfullt för att fortsätta med utbildning.

Möjligheten att utveckla och införa ett klientdatasystem för de tjänster som hör till den inledande integrationen ska enligt redogörelsen utredas. Med hjälp av systemet ska det gå att hantera kunddata för inledande kartläggningar och integrationsplaner och möjliggöra överföring av data mellan integrationsmyndigheter och läroanstalter. Utskottet välkomnar förslaget, eftersom den gällande lagstiftningen inte möjliggör effektivt informationsutbyte mellan vägledande aktörer inom utbildning och utbildningsanordnare och inte heller mellan utbildningsanordnarna sinsemellan.

Det ingår i utbildningsorganisationernas uppgifter att ordna studierna och stödtjänsterna så att studierna framskrider och språkkunskaperna ökar under studietiden. Arbetsgivarna bör därför ges tillräckliga ekonomiska incitament för att kunna genomföra kortvariga utbildningar som utgår från arbetslivets behov i nära samarbete med läroanstalterna. I synnerhet för branscher med brist på arbetskraft är det nödvändigt att planera utbildningar som delvis kan genomföras också på något annat språk än finska. Invandrare bör också kunna erbjudas mer yrkesinriktad integrationsutbildning.

Längden på integrationsprogrammet

Enligt den gällande lagen om främjande av integration (1386/2010) gäller integrationsplanen i högst tre år och giltighetstiden kan förlängas med högst två år. Det integrationsprogram som presenteras i redogörelsen ska som regel pågå i högst två år, men med individuell flexibilitet. I redogörelsen sägs det att målet i princip bör vara en kortare tid än två år. Skrivningarna i redogörelsen har kopplingar till att riksdagen har förutsatt att regeringen ser till att integrationen påskyndas avsevärt så att integrationsperioden som regel fastställs till ett år (RSk 35/2018 rd).

Redogörelsen hänvisar till en enkät från 2020, där flera invandrare som deltagit i integrationsutbildning lyfte fram att integrationstiden enligt integrationsplanen är för kort. Också i många sakkunnigyttranden till kulturutskottet påpekas det att den föreslagna maxtiden för integrationsprogrammet inte räcker till för alla och att en programtid på två år inklusive introduktionsperiod inte räcker till för merparten av deltagarna för att nå upp till den uppställda nivån för språkkunskaper.

Kulturutskottet anser att integrationsplanens giltighetstid i sin nuvarande form, eller förkortad på det sätt som föreslås i redogörelsen, inte tjänar integrationsmålen vare sig ur samhällets eller invandrarnas synvinkel. Integrationsstödjande tjänster ska tillhandahållas i rätt tid när de behövs och inte i så hög grad binda tillgången till tjänster till integrationsplanens giltighetstid. En kundrelation till integrationstjänsterna bör snarare ses som en rätt att få vissa tjänster som kan anlitas när de behövs. I stället för att inskränka integrationstiden bör större satsningar göras på uppdagade missförhållanden och flaskhalsar, bättre utbud av tjänster, myndighetssamarbete, bättre samordning av myndigheternas åtgärder och tydligare ansvarsfördelning mellan myndigheterna, samordning av tjänster och förmåner och effektivisering av den inledande integrationen.

Undersökningar de senaste åren har också visat att invandrare som överskridit integrationsplanens giltighetstid hamnar i kläm i tjänsterna. Giltighetstiden kan överskridas av många olika skäl. Någon kan vara hemma och ta hand om barnen och kan därför inte utnyttja befintliga tjänster. Arbetskraftsinvandrare har kunnat bli arbetslösa flera år efter inresan och upptäcker först efter att ha blivit arbetslösa att de exempelvis inte har tillräckligt bra språkkunskaper för att få ett nytt jobb och att de inte känner till tjänster och verksamheter i det finländska samhället.

Kulturutskottet anser att det inte tjänar någons intresse att människor inte har nödvändiga språkkunskaper för studier eller arbete, men inte heller ekonomiska resurser att bekosta sina språkstudier. Utskottet anser det vara viktigt att satsa på större tillgång till integrationsfrämjande tjänster också för dem som inte längre omfattas av tjänsterna men som i själva verket är i behov av dem. Exempelvis brist på kunskaper i finska eller svenska är ett stort hinder för att få arbete oberoende av hur länge personen vistats här.

Bättre språkkunskaper

I redogörelsen nämns som en av de viktigaste åtgärderna för målen för integrationsprogrammet att målnivån för språkkunskaperna i integrationsutbildningen ska vara nivå B1.1 precis som nu. Om en invandrares språkkunskaper när programmet avslutas ligger under de grundläggande språkkunskaperna, ska man komma överens om åtgärder för fortsatt förbättring av språkkunskaperna exempelvis i sysselsättningsplanen, när personen inte har fått jobb. Kulturutskottet ställer sig bakom förslaget. Utskottet anser att satsningar på bättre språkkunskaper är av största vikt i arbetet med att utveckla integrationstjänsterna. Det ska också erbjudas studier i svenska som ger de kunskaper som behövs i arbetet. Dessutom är det nödvändigt att vidareutveckla de former av integrationsutbildning som kombinerar arbete och språkutbildning.

Som det konstateras i redogörelsen behövs tillräcklig bra språkkunskaper bland annat inom yrkesutbildning, som ofta följer på integrationsutbildningen. I utvärderingen av Nationella centret för utbildningsutvärdering sägs det att en del studerande med invandrarbakgrund i början av yrkesstudierna inte har språkkunskaper på den nivå som krävs för att klara av studierna och att inte alla heller under studierna når upp till den nivå som behövs i arbetslivet och i vardagen. Enligt ett sakkunnigyttrande krävs det i snitt 3–5 års studier för att förvärva fungerande kunskaper i finska.

Kulturutskottet lyfter i detta sammanhang också fram iakttagelserna i utvärderingen Taustalla on väliä av Nationella centret för utbildningsutvärdering. Där sägs det bland annat att studierna i finska för högskolestuderande med utländsk bakgrund inte i tillräcklig utsträckning stöder utvecklingen av de studerandes akademiska språkkunskaper. I utvärderingen rekommenderas det att högskolorna i framtiden måste bli bättre på att se vilka behov av språkutveckling på expertnivå studerande med utländsk bakgrund behöver. Dessa behov bör beaktas i hela utbildningsvägen och hänsyn tas till målen för kontinuerligt lärande.

I redogörelsen konstateras det att utbildningen för invandrarbarn och invandrarungdomar kommer att vidareutvecklas med de åtgärder som presenteras i den utbildningspolitiska redogörelsen. Enligt uppgifter till utskottet garanterar inte ens goda kunskaper i finska tillräckliga språkkunskaper för att kunna hantera begrepp och innehåll i olika läroämnen, bedömt enligt kriterierna för finska som andraspråk vid genomgången grundläggande utbildning. När en ung person med invandrarbakgrund har fem års grundläggande utbildning bakom sig i Finland, är utvecklingen av språk- och textkunskaperna inom olika områden först under utveckling, och särskilt för färdigheter i skriftlig produktion krävs det övning för att få bra resultat.

Större satsningar på vägledning och rådgivning

Genom styrning och utveckling av tjänsterna kan enligt redogörelsen en smidig övergång säkerställas från integrationsprogrammet till vidareutbildning, sysselsättningsfrämjande service eller till någon annan nödvändig service eller direkt till arbetslivet. Kulturutskottet välkomnar att innehållet i och tillgången till vägledning och rådgivning för invandrare förbättras.

Enligt uppgifter till utskottet når utbildningen i läskunnighet inom fritt bildningsarbete inte ut till bland annat förvärvsarbetande invandrare och invandrare som varit hemma länge. Informationen om utbildningen i läskunnighet måste förbättras för att nå rätt målgrupp och hänvisa personerna till utbildning. Informationen måste vara målgruppsanpassad och utnyttja olika typer av kanaler, såsom rådgivningsbyråer och organisationer. Det är viktigt att också informera dem som hör till målgruppen om andra tjänster som underlättar deltagandet i utbildning, bland annat om småbarnspedagogisk verksamhet. Den småbarnspedagogiska verksamheten stöder både barnens och föräldrarnas integration och ger föräldrarna möjligheter att delta i målinriktade studier.

Utskottet konstaterar att de åtgärdsförslag i redogörelsen som gäller styrning och rådgivning framför allt avser innehållet i och tillgången till information för invandrare. Samtidigt betonar utskottet att redogörelsen nämner att rådgivarna behöver få större kompetens. Till exempel de som hänvisar invandrare till utbildning, exempelvis personalen vid arbets- och näringsbyråerna, har inte nödvändigtvis tillräckligt stora kunskaper om olika utbildningar för att kunna hänvisa de studerande till den utbildning som passar dem bäst. Likaså ska de aktörer som hänvisar invandrare till utbildning ha förmåga att upptäcka inlärningssvårigheter för att personerna ska kunna hänvisas till det stöd de behöver. I åtgärderna för vägledning och rådgivning till invandrare ska således också behoven av fortbildning för dem som ger vägledning och rådgivning beaktas.

Kulturutskottet konstaterar dessutom att skolornas elevhandledning spelar en stor roll för att hjälpa in invandrarbarn på olika utbildningsområden. Enligt information till utskottet har det förekommit diskriminerande praxis i elevhandledningen. Elevhandledningen kan till exempel mycket resolut föreslå yrken inom vård och omsorg och i stället för gymnasie- och högskolestudier föreslå yrkesstudier, också när eleverna är intresserade av helt andra områden. Också redogörelsen är mycket inriktad på yrkesutbildning och i viss mån på högskoleutbildning, men gymnasieutbildning nämns knappt alls.

Fritt bildningsarbete och grundläggande utbildning för vuxna

Kulturutskottet konstaterar att det inom fritt bildningsarbete går att ordna flexibla lärandemöjligheter vid sidan av arbetet. Vid utvärderingen av utbildningsvägarna för invandrare framhöll Nationella centret för utbildningsutvärdering 2020 att kurserna i läskunnighet inom fritt bildningsarbete och grundläggande utbildning för vuxna överlag genomförs väl med avseende på främjande av invandrares utbildningsvägar. Utbildningsanordnarna har dock haft en del utmaningar när det gäller tillräckliga anslag, heterogenitet i studerandegrupperna och samordnat genomförande av bedömningen.

Läroanstalternas roll för att stödja integrationen begränsar sig inte enbart till att lära ut läs- och skrivkunnighet, utan också till att på bred front lära ut grundläggande färdigheter, språkkunska-

per och samhälls- och arbetslivskompetens. Kulturutskottet anser att läroanstalternas roll i det fria bildningsarbetet bör stärkas i sin helhet vad gäller att främja integrationen. Utskottet hänvisar här också till riksdagens ställningstagande där riksdagen förutsätter att regeringen ser till att det fria bildningsarbetet står för en större andel av integrationen (RSk 35/2018 rd).

Kulturutskottet ställer sig bakom åtgärdsförslaget om utbildning inom fritt bildningsarbete, som innebär att regeringen kommer att se till att finansieringen av den integrationsfrämjande utbildning inom fritt bildningsarbete som ingår i integrationsplanen är tillräcklig i förhållande till utbildningsbehovet. Enligt uppgifter till kulturutskottet täcker exempelvis de statliga anslagen till utbildning i läskunnighet inom fritt bildningsarbete inte de faktiska kostnaderna för medborgarinstituten med den nuvarande finansieringsmodellen.

Kulturutskottet stöder att avgiftsfri utbildning inom fritt bildningsarbete utsträcks till personer som behöver utbildning i läs- och skrivkunnighet och åtgärder för att stärka de grundläggande färdigheterna och som inte har rätt till integrationsplan. För att utbildningsbehovet bland invandrare som överskridit integrationstiden ska kunna tillgodoses inom det fria bildningsarbetet krävs det att finansieringen säkerställs.

Smidigheten inom den grundläggande utbildningen för vuxna invandrare försvåras enligt en utvärdering av att även underkända kursprestationer för närvarande inverkar på antalet kurser per studerande som finansieras med statsandel. Särskilt under läskunnighetskurserna och i den inledande fasen kan de som lär sig långsammare behöva repetera kurser. Enligt åtgärdsförslaget ska det också inom den grundläggande utbildningen för vuxna vara möjligt att bekosta upprepade kurser för studerande. Kulturutskottet stöder förslaget.

Högskolorna och deras fortutbildning och behörighetsutbildning

Kulturutskottet ställer sig bakom förslaget att utöka fortbildningen för personal inom utbildningsväsendet inom ramen för språkmedveten undervisning. Undervisningspersonalens kompetens inom undervisning för invandrare och språkmedveten undervisning bör utvecklas så att invandrarstuderande får det stöd de behöver och når inlärningsmålen.

Kulturutskottet betonar vikten av att utveckla lärarnas kompetens inom småbarnspedagogiken, inom den grundläggande utbildningen och på andra stadiet. Gedigen kompetens i språkmedveten undervisning måste ingå redan i grundutbildningen för lärare. Det behövs fler lärare i finska eller svenska som andraspråk på alla utbildningsstadier.

Kulturutskottet ställer sig bakom förslaget om att den behörighetsgivande utbildningen vid högskolorna ska permanentas och utbudet breddas så att den också omfattar utbildning och småbarnspedagogik. Det är viktigt att yrkesutbildade personer med ett främmande språk som modersmål får flexibla möjligheter att delta i examensinriktad eller behörighetsgivande fortbildning.

Kulturutskottet välkomnar också förslaget att högskolorna ska öka utbudet av utbildning som handleder för högskoleutbildning och utveckla sin praxis för positiv särbehandling. I en utvärdering från 2019 konstaterar Nationella centret för utbildningsutvärdering att högskolorna inte har förmåga att upptäcka behovet av särbehandling av invandrare. Därför når till exempel informa-

tionen om olika möjligheter att söka till utbildning och andra studiemöjligheter inte målgruppen, och under studietiden finns det inte tillräckligt med stödåtgärder för invandrarstuderande. I utvärderingen uppmuntras högskolorna att aktivt överväga olika former av positiv särbehandling som främjar ansökning, smidiga studier, erfarenhet av delaktighet och vägledning till arbetslivet.

Utskottet konstaterar planen för en tillgängligare högskoleutbildning och högskola (undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2021:35; på finska) granskar tillgängligheten med avseende på socioekonomisk ställning, region, kön, invandrarbakgrund, etnisk grupp, språkgrupp och personer med funktionsnedsättning. Avsikten är att högskolorna utifrån befintliga riktlinjer ska utarbeta sina egna tillgänglighetsplaner, exempelvis som ett led i sina lagstadgade jämställdhets- och likabehandlingsplaner.

Större hänsyn till barnfamiljer

Generationsrelationerna inom invandrarfamiljer är en väsentlig del av integrationsprocessen och därför bör de enligt utskottet ägnas större uppmärksamhet i fortsättningen. Undersökningar visar att många invandrade föräldrar har svårt att förstå, stödja och kontrollera sina barns skolgång och fritid. I synnerhet rådgivningsbyråer, småbarnspedagogisk verksamhet och hela utbildningssystemet bör mer kraftfullt arbeta med familjerna. I detta sammanhang behövs större satsningar på lättläst kommunikation.

Ett problem i nuläget har ansetts vara att kommunerna inte systematiskt utarbetar integrationsplaner för dem som behöver integreras. Enligt redogörelsen kommer man att i större utsträckning ta tillvara integrationsplanerna för familjer och förbättra innehållet med hänsyn till barnens situation. Kulturutskottet välkomnar större satsningar på integrationsplaner för familjer. En integrationsplan för familjen behövs särskilt när barnens utveckling behöver stöttas med åtgärder för att stärka föräldraskapet.

Utsatta personer

Enligt redogörelsen går det bra för en stor del av invandrarbarnen och invandrarungdomarna, men det finns också brister i likabehandlingen. Vidare sägs det att ensamkommande minderåriga är extra utsatta. Redogörelsen hänvisar också till riktlinjerna i den nationella barnstrategin. Enligt den ska utsatta barns situation beaktas över hela linjen i förebyggande arbete, korrigerande åtgärder, tjänster och i rättssäkerhetssystemen. Kulturutskottet välkomnar att redogörelsen uppmärksammar behovet av särskilt stöd för ensamkommande barn. De åtgärder som föreslås i redogörelsen beaktar dock inte särskilt behoven hos utsatta barn, exempelvis barn med funktionsnedsättning och andra barn i behov av särskilt stöd.

Enligt redogörelsen har skolhälsoenkäten i flera år och i olika årskurser visat att unga av utländsk härkomst har fler problem med hälsa och välfärd än unga av finländsk härkomst. Upplevelserna av mobbning och ensamhet hopar sig enligt enkäten särskilt bland pojkar med invandrarbakgrund. Utskottet anser fenomenet vara oroväckande och konstaterar att det behövs konkreta åtgärder för att ta tag i problemet. I övrigt kan upplevelser av mobbning och ensamhet leda till många olika typer av problem bland annat inom utbildning och arbetsliv samt till marginalisering i samhället.

Kulturutskottet stöder skrivningen i redogörelsen om att kvinnor ska vara särskild målgrupp för integrationstjänster och att könsrelaterade konsekvenser av olika åtgärder ska vägas in när programmet genomförs och följs upp. I synnerhet den tredje sektorns lågtröskeltjänster är viktiga för en lyckad integration av utsatta kvinnor med invandrarbakgrund. Därför måste resurserna för organisationer som arbetar med kvinnor med invandrarbakgrund vara på en tillräckligt hög nivå.

Goda relationer mellan befolkningsgrupperna

Forskningen ger allt starkare stöd för att samhällets mottaglighet har betydelse för integrationen, enligt redogörelsen. Därför är det väsentligt att vid sidan av tjänster till invandrare också stärka samhällets mottaglighet. För effektiva integrationsåtgärder krävs det också att invandrarna själva är motiverade och tar eget ansvar. Med en politik för goda relationer mellan befolkningsgrupper får människor inom olika befolkningsgrupper möjligheter att leva tillsammans i det finländska samhället och att lita på varandra oberoende av utgångsläge och bakgrund.

Relationerna mellan befolkningsgrupperna är en av de viktigaste integrationsfaktorerna, men frågan spelar ändå en ganska liten roll om man ser till frågans relevans. Kulturutskottet håller med om det som sägs i ett sakkunnigyttrande, nämligen att inga utvecklingsåtgärder eller riktade tjänster leder till tillräckligt stor förändring i invandrares välfärd och sysselsättningssiffror, om inte samhället och arbetslivet blir mer mottagliga för arbetstagare med invandrarbakgrund och så länge mångfald inte ses som en möjlighet i hela samhället. Attityder och attitydpåverkan står i fokus för allt. Upplevelserna av diskriminering har ett direkt samband med välbefinnande och psykiska hälsa och den vägen också med möjligheter att få jobb.

Fortsatt arbete

Förslagen i redogörelsen kommer delvis att genomföras via en revidering av integrationslagstiftningen och annan lagstiftning. I övrigt kommer verkställigheten att preciseras i en verkställighetsplan. Tre år efter det att integrationslagen har trätt i kraft ska det göras en bedömning av vilka konsekvenser förslagen i redogörelsen har för olika invandrargrupper.

Kulturutskottet noterar att många av åtgärderna beskrivs med verbformer som ”främjas”, ”utvecklas” och ”förbättras”, vilket innebär att åtgärdsförslagen i redogörelsen inte till alla delar är tillräckligt konkreta. Det faktum att de ansvariga myndigheterna utses i verkställighetsplanen kan bidra till uppföljningen av hur förslagen genomförs.

I ett sakkunnigyttrande till kulturutskottet framhålls det att redogörelsen använder begreppen ”barn med invandrarbakgrund” och ”invandrarbarn” utan att de definieras. Utskottet anser det vara viktigt att det i den verkställighetsplan som ska utarbetas på grundval av redogörelsen tydligt sägs ut vad som avses med olika begrepp för att det inte vid verkställigheten ska råda oklarhet om vem åtgärderna gäller.

Enligt information till utskottet har undersökningar visat att fördelningen av ansvaret för integrationsåtgärder i nuläget är oklar och att ingen verkar ha tilldelats ett tydligt helhetsansvar. Utskottet anser det vara viktigt att ansvarsfördelningen för integrationsåtgärderna läggs fast tydligt i det fortsatta arbetet. Produktionen av integrationstjänster får inte vara splittrad och osammanhängan-

de. Dessutom måste det avsättas tillräckliga resurser för integrationsfrämjande insatser. I resursfördelningen är det viktigt att väga in att en akut ökning av antalet invandrare kan medföra en del utmaningar för lokala beslutsfattare och utbildningsanordnare.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet anför

att förvaltningsutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors 10.12.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Marko Asell sd
medlem Ville Kaunisto saml
medlem Hilkka Kemppi cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Noora Koponen gröna
medlem Ari Koponen saf
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Pirkka-Pekka Petelius gröna
medlem Sofia Vikman saml.

Sekreterare var

utskottsråd Maiju Tuominen.

Avvikande mening

Motivering

Statsrådets redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet är en brett upplagd rapport om serviceutbudet inom integrationsarbetet. Sannfinländarnas utskottsgrupp vill påpeka att redogörelsen saknar realistiska bedömningar av vilka förväntningar som kan ställas på integrationen av problematiska invandrargrupper. Vi vill påminna om att inget enda land än så länge har lyckats integrera invandrare från vissa problematiska ursprungsländer. Misslyckad integration beror inte på kvantiteten eller kvaliteten på integrationstjänster, utan på att invandrarna kommer från en kultur som ligger för långt från livsstilen i mottagarlandet. För det andra saknar nykomna de egenskaper som krävs på arbetsmarknaden.

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att det för närvarande ställs relativt få integrationskrav på invandrare. Avgiftsfria tolktjänster och liknande som tillhandahålls för länge passiverar och minskar motivationen bland annat för studier i finska. Tillräckliga språkkunskaper är av största vikt för invandrare som integreras och för det mottagande samhället. Vi stöder strategin att det framöver ska krävas språkkunskaper på högsta nivå (C-nivå) för att få medborgarskap.

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att fokus i integrationen explicit bör ligga på individens eget ansvar. För närvarande får en stor del av de invandrare som deltar i integrationsåtgärder inte tillräckliga baskunskaper i finska. Undersökningar visar att en stor del av de invandrare som får integrationsåtgärder hamnar utanför arbetsmarknaden. Dessutom har också andra generationens invandrare svårt att få jobb. För närvarande finns det inga urvalskriterier för dem som tas in i vårt system, och återsändanden fungerar just nu inte så att de som inte anpassar sig kan återsändas. Vi betonar att inga som helst tjänstepaket kan eller bör ersätta egen aktivitet från invandrarnas sida, språkstudier eller tillägnande av nya seder och lagar.

I redogörelsen nämns kvinnor som en särskild målgrupp för integrationstjänster. Vi i Sannfinländarnas utskottsgrupp anser dock att språkkurser inte bör ges i hemmet för mammor och kvinnor med invandrarbakgrund. Däremot bör man se till att också invandrarkvinnor kan lämna hemmet, gå på språkkurser och ha kontakt med olika typer av människor. Vi vill inte att integrationsåtgärderna ska inriktas på att förändra den finländska livsstilen och det finländska samhället. Redogörelsen talar om detta med termen ”dubbelriktad integration”. Vi anser att Finland inte ska anpassa sig till främmande kulturer, utan att främmande kulturer ska anpassa sig till Finland.

Det primära är dock att hålla antalet invandrare som får integrationsåtgärder på en kontrollerbar nivå. Utan den nuvarande invandringen till Finland hade vi inte ens behövt ett omfattande integrationssystem i Finland. Dessutom gäller det att förstå den alternativa användningen av de pengar som går till integration. Vi vill påminna om att de resurser som används för omfattande integrationstjänster alltid tas från någonting annat.

Avvikande mening

Vi föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 10.12.2021

Sanna Antikainen saf
Ari Koponen saf